

Sürdürülebilir Kalkınma ve Yeşil Finans Kavramı

Serap Sabile Kaya¹

Kübra Nur Karakeleş²

Nagehan Gövdeli³

Makale Bilgisi

Özet

Makale Süreci:

Geliş Tarihi: 26 Kasım 2024

Kabul Tarihi: 6 Aralık 2024

Anahtar Kelimeler:

Sürdürülebilir Kalkınma,

Yeşil Finans,

Çevresel Sürdürülebilirlik

Jel Kodları: Q01, Q56, G20

Bu çalışma, sürdürülebilir kalkınma ve yeşil finans kavramlarını detaylı bir şekilde inceleyerek, Türkiye bağlamında uygulanabilirliğini değerlendirmektedir. Sürdürülebilir kalkınma, çevresel, ekonomik ve sosyal boyutlarıyla ele alınmış, bu kapsamda ulusal ve uluslararası yaklaşımlar analiz edilmiştir. Yeşil finansın önemi, çevre dostu projelerin finansmanına katkısı ve bu projelerin ekonomik büyümeye etkileri tartışılmıştır. Çalışmada, yeşil tahvil, yeşil krediler, yeşil sukuk ve yeşil sigorta gibi finansal araçlar incelenmiş ve bunların ekonomik kalkınmaya katkıları vurgulanmıştır. Türkiye'nin çevresel sürdürülebilirlik çerçevesinde atması gereken adımlar, yeşil finansal araçların kullanımının yaygınlaştırılması ve düzenleyici çerçevenin güçlendirilmesi önerilmektedir. Sonuç olarak, yeşil finans projelerinin yaygınlaştırılması ve sürdürülebilir kalkınmanın daha somut hedeflerle desteklenmesi gerektiği ifade edilmektedir.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, kayaserapsabile@gmail.com, ORCID: [0009-0002-4415-9171](https://orcid.org/0009-0002-4415-9171)

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, nurkarakeles@yandex.com, ORCID: [0009-0009-7428-5049](https://orcid.org/0009-0009-7428-5049)

³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, nagehan.gvd1123@gmail.com, ORCID: [0009-0009-7228-7331](https://orcid.org/0009-0009-7228-7331)

Sustainable Development And Green Finance

Article Info

Article Procces:

Received:26 November 2024

Accepted: 6 December 2024

Keywords:

Sustainable Development,

Green Finance,

Environmental Sustainability

JEL Codes: Q01, Q56, G20

Abstract

This study examines the concepts of sustainable development and green finance in detail and evaluates their applicability in the context of Turkey. Sustainable development is addressed with its environmental, economic, and social dimensions, while national and international approaches are analyzed. The importance of green finance, its contribution to the financing of eco-friendly projects, and its effects on economic growth are discussed. Recommendations include the widespread use of green financial instruments and the strengthening of the regulatory framework to support environmental sustainability in Turkey. In conclusion, it is suggested that green finance projects should be the study analyzes financial instruments such as green bonds, green loans, green sukuk, and green insurance, emphasizing their contributions to economic development. further promoted, and sustainable development should be supported with more concrete goals.

1. Giriş

Kronolojik olarak ifade etmek gerekirse sürdürülebilir kalkınma kavramı yeşil ekonomi kavramından önce ortaya çıkmıştır. Sürdürülebilir kalkınma, ekolojik felaketlerin giderek daha yoğun hale geldiği ve çevreyi koruma ihtiyacı farkındalığının arttığı 20. yüzyılın ikinci yarısında gerekli bir davranış olarak görülmeye başlamışken; yeşil ekonomi kavramı ise sürdürülebilir kalkınma kavramının uygulanmasından elde edilen sonuçların yetersiz kalması sonucu, 21. yüzyılın başlarında ortaya çıkmıştır.

Sürdürülebilir kalkınma, bir kalkınma modeli olarak ilk kez 20. yüzyılın sonlarına doğru küresel bir uygulama planı haline gelmiştir. Bu kavram, 1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından hazırlanan Brundtland Raporu ile şekillenmiştir. Raporda sürdürülebilir kalkınma, "Gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini tehlikeye sokmadan, bugünkü kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilen kalkınma" şeklinde tanımlanmıştır. Öte yandan, 2018 yılında Avrupa Birliği tarafından yayımlanan "Sürdürülebilir Kalkınmanın Finansmanı Eylem Planı"nda bu kavram "bir taraftan yeni iş ve yatırım imkanları ortaya çıkarırken ve ekonomik büyümeye katkı sağlarken diğer taraftan bugünkü ve gelecekteki kuşakların ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlayan gelişmeler" şeklinde ifade edilmiştir (Zengin ve Aksoy, 2021: 363-364). Sürdürülebilir kalkınma anlayışı, doğal kaynakların tükenmesi, iklim değişikliği ve çevresel bozulma gibi küresel sorunlarla mücadele açısından oldukça önem taşımaktadır. Bu nedenle, sürdürülebilir kalkınma yalnızca çevresel korumayı değil, aynı zamanda ekonomik büyümenin ve sosyal gelişimin de teşvik edilmesine ışık tutmaktadır.

Yeşil finans, çevreyi koruma ile ekonomik kazançları bir araya getiren bir finans yönetimi yaklaşımıdır. Sürdürülebilir çevreyi destekleyen ve ekonomik fayda sağlayan projelere yatırım yapmayı veya finansman sağlamayı amaçlamaktadır. Yeşil finansın temel amacı, ya finansal kazanç elde etmek veya gezegenin korunmasına katkıda bulunmak, ya da her iki amacın bir birleşimidir. Çevre dostu projelere yönelik yapılan yatırımlar, temiz enerji ve düşük karbon salınımlı teknolojiler, yeşil finansın temel yapı taşlarını oluşturmaktadır. Bu yaklaşım, yalnızca çevreyi koruyan projeleri desteklemekle kalmaz, aynı zamanda sürdürülebilir kalkınmayı da teşvik etmektedir. Bununla birlikte iklim değişikliğiyle mücadele hususunda da oldukça önemli bir rol oynamaktadır.

Günümüzde yeşil finans, ekolojik çevrenin korunması için yapılan yatırımlar, kullanılan ürünler, doğal kaynakların tükenmesini önleyen bankacılık faaliyetleri, çevresel risklerin azaltılmasını sağlayacak finansal hizmetlerle birlikte iş dünyasında kendine yer bulmaktadır (Zengin ve Aksoy, 2021: 369). Yeşil finans, sürdürülebilir küresel kalkınmanın önemli unsurlarından biri olarak, dünya genelinde başlatılan temiz enerji projeleri sayesinde çevre dostu bir bakış açısının yayılmasına katkı sağlamaktadır. Dolayısıyla yeşil finans, küresel sosyoekonomik gelişmeyi desteklerken yatırımcılara da değerli fırsatlar sunmaktadır. Bu durum, yeşil finansın yakın gelecekte dünya çapında öne çıkan bir trend haline geleceğini göstermektedir (Şenbayram, 2022: 400).

Bu çalışmada sürdürülebilir kalkınma ve yeşil finans kavramları ele alınmış ve bu kavramların Türkiye'deki uygulanabilirliği araştırılmıştır.

2. Teorik Çerçeve

2.1. Türkiye' de Sürdürülebilir Kalkınma

Sürdürülebilirlik, evrensel olarak net bir tanıma sahip olmamakla birlikte, mevcut bir işin devamlılığını sağlamak için yapılabileceklerin tümü olarak ifade edilebilir. Daha geniş bir perspektifle, yalnızca tek bir alanda değil, tüm alanlarda kalıcı refahı sağlama amacı güden bir yaklaşım olarak tanımlanabilir. Sürdürülebilirlik, ekonomik, ekolojik ve sosyal boyutların eş zamanlı düşünüldüğü bütünsel bir kavramdır. Gelişen teknoloji ile birlikte ekonomik büyüme anlayışı yerini kalkınma kavramına bırakmış, kalkınma ise çevre ve toplumsal değerleri önemseyen daha uzun vadeli bir yaklaşım olan sürdürülebilir kalkınma konseptine dönüşmüştür. Sürdürülebilir kalkınmanın temel amacı; istikrarlı ve dinamik bir ekonomik büyüme sağlarken, bu büyümeden elde edilen gelirin toplumlar arasında eşit bir şekilde dağıtılması ve bu süreçte çevreye duyarlı bir yaşamın sürdürülmesidir (Şenbayram, 2022). Bu anlayış, "Sürdürülebilir Kalkınma = Kalkınma + Sürdürülebilirlik" formülüyle özetlenebilir.

Sürdürülebilirlik teriminin kökeni ekoloji bilimine dayanmaktadır ve ekosistemin uzun vadede kendini sürdürmesi için gereken koşulları ifade etmektedir. Bu bağlamda iki temel prensip öne çıkmaktadır: İlk olarak, fayda sürdürülebilir olmalıdır; gelecek nesillerin faydası ve mutluluğu, en az bugünkü seviyede olmalıdır. İkinci olarak, fiziksel verim korunmalı; doğal kaynakların akışı ve doğal sermaye sağlam tutulmalıdır (Gedik, 2020: 197). 2000 yılında Birleşmiş Milletler (BM), Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ni küresel çapta açıklamak amacıyla "Milenyum Kalkınma Hedefleri" başlığı altında bir araya gelmiştir. Türkiye'nin de dahil olduğu 193 ülke ve 23 uluslararası şirketin katıldığı bu konferansta, yoksulluk, açlık, çocuk ölümleri, kadın hakları, çevre sorunları ve

salgınlar gibi kritik konular ele alınmıştır. Ancak zamanla belirlenen hedeflerin yetersiz olduğu anlaşılmış ve 2016 yılında BM üyesi 193 ülke, 2030 yılına kadar ulaşılması öngörülen 17 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) üzerinde uzlaşmıştır. Bu amaçlar şunlardır (<https://turkiye.un.org/tr/sdgs/>):

1. Yoksulluğa Son
2. Açlığa Son
3. Sağlık ve Kaliteli Yaşam
4. Nitelikli Eğitim
5. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
6. Temiz Su ve Sanitasyon
7. Erişilebilir ve Temiz Enerji
8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme
9. Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
10. Eşitsizliklerin Azaltılması
11. Sürdürülebilir Şehirler ve Toplumlar
12. Sorumlu Üretim ve Tüketim
13. İklim Eylemi
14. Suda Yaşam
15. Karasal Yaşam
16. Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar
17. Amaçlar İçin Ortaklıklar

Bu amaçlar, sürdürülebilir kalkınmayı sadece çevresel değil, sosyal ve ekonomik boyutlarıyla da kapsayan çok boyutlu bir yaklaşımı temsil etmektedir. Ancak, 2021 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Raporu, Dünya’da ve Türkiye’de bu hedeflere tam anlamıyla ulaşamadığını göstermektedir. Covid-19 pandemisi, bu hedeflerin gerçekleşmesini ciddi şekilde engellemiş ve ilerlemeyi yavaşlatmıştır.

Sürdürülebilir kalkınma, sadece bugünkü ihtiyaçları değil, gelecekteki nesillerin de ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak, çevre, toplum ve ekonomiyi bir bütün olarak ele alan bir yaklaşımı zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, tüm paydaşların iş birliği içinde çalışması ve belirlenen hedeflere yönelik daha somut adımlar atması büyük önem taşımaktadır (Şenbayram,02.08.2022).

2.1.1 Türkiye’de Sürdürülebilir Kalkınmanın Çevresel Boyutu

Çevresel sürdürülebilirlik, sürdürülebilir kalkınmanın temel unsurlarından biri olarak, ekosistemlerin bütünlüğünü ve devamlılığını koruyarak insan ihtiyaçlarını karşılama ve gelecek nesillerin de bu ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri bir ortam yaratmayı amaçlamaktadır (Gedik, 2020: 209). Bu kavram, yalnızca çevresel kaynakların korunmasını değil, aynı zamanda ekonomik ve sosyal hedeflerle uyum içinde bir doğa-insan dengesi oluşturmayı da kapsamaktadır. Türkiye, çevresel sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak için uluslararası platformlarda önemli adımlar atmıştır. Bu bağlamda, Türkiye’nin de katılım sağladığı ve çevresel sürdürülebilirlik için küresel ölçekte yol haritası oluşturan bazı önemli konferanslar ve zirveler şunlardır (Şenbayram,2022 :400):

- 1972 Stockholm Konferansı: Çevre konusunun uluslararası gündeme taşındığı ilk büyük konferans olup, çevre sorunlarına karşı küresel bir bilinç oluşturmaya hedeflemiştir.
- 1987 Ortak Geleceğimiz (Brundtland) Raporu: Sürdürülebilir kalkınma kavramının tanımlandığı ve çevre ile kalkınma arasındaki ilişkiye dikkat çekildiği bu rapor, çevresel sürdürülebilirlik için bir dönüm noktası olmuştur.
- 1992 Rio Zirvesi: Çevre ve kalkınma konularının birlikte ele alındığı, “Gündem 21” ve “Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi” gibi önemli belgelerin ortaya çıktığı bir zirvedir.
- 1996 Habitat II Zirvesi: İnsan yerleşimlerinin sürdürülebilirliği ve şehirleşme ile ilgili sorunlara çözüm aranan bu zirve, çevresel sürdürülebilirliğin kentsel boyutuna odaklanmıştır.
- 1997 Rio + 5 Zirvesi: Rio Zirvesi’nin beş yıl sonrasında, sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin uygulanabilirliği ve başarısı üzerinde durulmuştur.

- 2002 Johannesburg Zirvesi: Sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada uygulamaya yönelik daha somut adımların tartışıldığı ve alınan kararların pekiştirildiği bir zirvedir.

Bu uluslararası girişimler, çevresel sürdürülebilirliği sağlamak adına alınan küresel kararların bir parçası olarak Türkiye'nin de çevre politikalarına önemli ölçüde yön vermiştir. Gelecek nesillere yaşanabilir bir dünya bırakma hedefiyle çevreye duyarlı politikaların geliştirilmesi ve uygulanması, çevresel sürdürülebilirliğin temel taşları arasında yer almaktadır.

Sürdürülebilir Kalkınma terimi, Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu adına, Gro Harlem Brundtland tarafından ilk kez 1987 yılında Ortak Geleceğimiz Raporunda tanımlanmıştır. Sürdürülebilir Kalkınmanın çevreye duyarlı ekonominin temel şartını oluşturduğunu savunan Brundtland Raporu, basit bir çevrecilikten öte, rasyonel kaynak kullanımını hedef alan bir çalışmadır. Bu rapora göre sürdürülebilir kalkınma; uzun vadede güçlü bir, doğa ve kalkınma arasındaki dengeyi destekleyen ve doğayı tüketmeyen çalışmalara dayanan ekonomik gelişmeler olarak açıklanabilir. Brundtland Raporu'nda, "eşitsizliğin ve yoksulluğun hüküm sürdüğü bir dünyanın ekolojik ve ekonomik krizlere açık olacağı" vurgulanmakta ve buna karşılık, teknolojik gelişmelere ayak uyduran, çevreyle uyumlu ve gelişmiş toplumların hedeflenmesi gerektiği belirtilmektedir (Özmehmet, 2008: 6-7). Bu perspektif, sürdürülebilir kalkınma anlayışının temel taşlarından biri olan sosyal, ekonomik ve çevresel dengenin sağlanmasına işaret etmektedir.

Türkiye'de sürdürülebilirlik yaklaşımları ve ekolojik bilinç, nispeten yakın geçmişe dayanmaktadır. Çevreye yönelik duyarlılık 1970'li yıllarda filizlenmiş, bu bağlamda ulusal ve uluslararası platformlarda çeşitli adımlar atılmıştır. 1978 yılında Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı'nın kurulması, Türkiye'nin çevresel konulara verdiği önemin ilk kurumsal adımıdır. 1982 Anayasası ile çevrenin korunmasına ilişkin ifadeler anayasal bir temele oturtularak, çevre bilinci hukuki bir zemine taşınmıştır. Bunu takip eden süreçte, çevreyle ilgili birçok yönetmelik yürürlüğe girmiştir.

Uluslararası düzeyde ise Türkiye, çevre ve sürdürülebilir kalkınma konularındaki çalışmalarını genişletmiştir. 1992 yılında Rio Konferansı'nda sürdürülebilir kalkınma kavramı detaylı bir şekilde ele alınmış ve bu yaklaşımlar Türkiye'nin Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) politikalarına yansıtılmıştır. 1995 yılında başlatılan ve 1998'de tamamlanan Ulusal Çevre Stratejisi Eylem Planı (UÇEP), çevre ve insan sağlığı açısından risk oluşturan kirlilik kaynaklarının tespit edilmesini amaçlamıştır.

Ayrıca, sürdürülebilir kalkınma ile çevre arasındaki uyumu desteklemek adına TEMA Vakfı, TÜSİAD ve bu kuruluşlara bağlı dernekler gibi birçok sivil toplum örgütü bu alanda çalışmalar yürütmektedir. Bu kuruluşlar, hem çevresel farkındalığın artırılması hem de sürdürülebilir kalkınma anlayışının topluma yayılması adına önemli roller üstlenmiştir. Günümüzde de sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak için hem kamu hem de sivil toplum düzeyinde bu çalışmalar devam etmektedir (Özmehmet, 2008: 16-19). Bu süreç, Türkiye'nin çevreye duyarlılığını artırma ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerini benimseme yolundaki kararlı adımlarını yansıtmaktadır.

2.1.2 Türkiye'de Sürdürülebilir Kalkınmanın Sosyal Boyutu

Sosyal sürdürülebilirlik, toplumun refahını artırmayı hedefleyen ve sosyal adalet, eşitlik ile katılımı esas alan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, dağıtım eşitlik, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişilebilirlik, toplumsal cinsiyet eşitliği, halkın yönetime katılımı ve siyasi hesap verebilirlik, sosyal sürdürülebilirliğin temel unsurları arasında yer almaktadır. Sosyal kelimesinin geniş anlamı, sosyal sürdürülebilirliği toplumun her kesimine hitap eden kapsayıcı bir yapı haline getirmektedir.

Sosyal sürdürülebilirliğin temel hedefleri şu şekilde özetlenebilir: (Şenbayram,2022: 402)

- **Temel hizmetlere erişim eşitliği:** Her bireyin sağlık, eğitim, beslenme ve barınma gibi temel ihtiyaçlarına eşit şekilde ulaşmasını sağlamak.
- **Gelecek nesillerle eşitlik:** Mevcut kaynakları sorumlu bir şekilde kullanarak gelecek nesillerin de ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini temin etmek.
- **Kültürel çeşitliliğe saygı:** Farklı kültürlerle değer veren, karşılıklı saygıya dayalı ilişkiler geliştirmek.
- **Siyasi katılım eşitliği:** Yerel ve genel düzeyde tüm bireylerin eşit katılımını sağlamak.
- **Birlik ve topluluk duygusu:** Toplum içinde dayanışma ve aidiyet duygusunu güçlendirmek.
- **İhtiyaçlara yönelik mekanizmalar oluşturmak:** Toplumun kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için gerekli sosyal, ekonomik ve politik mekanizmaları geliştirmek.
- **Siyasi savunuculuk:** Toplumun karşılanamayan ihtiyaçlarını gidermek için politik düzeyde savunuculuk yapmak.

- **Sosyal sürdürülebilirlik bilincini yaygınlaştırmak:** Toplumda bu kavramın anlaşılmasını ve benimsenmesini sağlayacak sistemler kurmak.

Sosyal sürdürülebilirliğin kapsamı, sağlık, beslenme, barınma, eğitim, güvenlik, esenlik, insan hakları, çocuk hakları, yönetime katılım ve kültürel yaşama saygı gibi unsurları içermektedir (Gedik, 2020: 208-209). Bu unsurlar, bireylerin yaşam kalitesini artırmayı, toplumsal eşitliği sağlamayı ve sürdürülebilir bir sosyal yapı oluşturmayı amaçlamaktadır. Makineleşme'nin arttığı dönemler 1980 yılının ilk dönemlerine kadar görülmektedir. Çevreye teknolojik ve sanayi'de ki ilerlemenin sonucu olarak büyük miktarda zararı dokunmaya başladığı tespit edilmiştir(Uslu, 2024 :75).

2.1.3 Türkiye' De Sürdürülebilir Kalkınmanın Ekonomik Boyutu

Goodland'e (2002) göre sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik boyutu, sermayenin korunmasını ve sermayenin bozulmasının önlenmesine yönelik yatırımları kapsayan çalışmalardan oluşmaktadır. Bu tanım, iktisat temelli bir yaklaşıma dayansa da, zamanla insan ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmış ve sermayenin yenilenebilirliği konusu gündeme gelmiştir. Sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik boyutunda, doğal kaynakların daha etkin kullanımı ve çevresel sürdürülebilirlik odaklı adımlar öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, maddelerin ve enerjinin yeniden hammaddeye dönüştürülmesi, üretim süreçlerinden kaynaklanan atıkların doğaya yeniden kazandırılması veya çevreye zarar vermeden bertaraf edilmesi gibi uygulamalar kritik bir öneme sahiptir. Ayrıca, daha az materyalle mal ve hizmet üretimi gibi verimliliği artırıcı yaklaşımlar da sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin ekonomik boyutunda atılması gereken önemli adımlar arasında yer almaktadır (Şenbayram, 2022: 402-403). Kaynakları verimli kullanmak hem yenilenebilmesi açısından hem de ekonomik olarak katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Gelir dağılımının adaletli ve eşit dağıtılması, istihdam gibi toplumu ilgilendiren sosyal konularda ekonomiyle doğrudan bağlantılıdır (Kasap,2024 :14).

2.2 Yeşil Finans Kavramı

Yeşil finans, çevresel sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde, doğanın dengesini koruma amacı güden projelere ve bu doğrultuda faaliyet gösteren kurumlara finansal destek sağlamayı hedeflemektedir (Zheng ve Ud, 2021:2). Bu yaklaşım, fosil yakıtların çevresel zararlarını azaltmak ve uzun vadede tamamen ortadan kaldırmak adına, kar odaklı ekonomik hedeflerden ödün vererek sürdürülebilir projelere mali kaynak aktarımını teşvik etmektedir (Shangron, Li ve Shao, 2022:1469). Dünya genelinde devletler, temiz ve sağlıklı bir çevre bırakma misyonuyla bu tür projelere verdikleri finansal destekleri giderek artırmakta ve bu eğilimin gelecekte daha yaygın hale gelmesi öngörülmektedir (Browne, 2021). Türkiye için, küresel düzeydeki bu gelişmeler, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine yönelik önemli bir model oluşturmakta ve finansal açıdan yeni fırsatlar sunmaktadır. Gelecek nesillere daha yaşanabilir bir çevre bırakmayı amaçlayan bu tür çalışmaların, toplumsal ve çevresel alanlarda destekleyici bir etki yaratacağı açıktır (Yılmaz, 2019:141). Yeşil Finans için ortaya çıkan finansal enstrümanlar şunlardır:

- Yeşil tahvil
- Yeşil krediler
- Yeşil sukuk
- Yeşil sigortacılık

2.2.1 Yeşil Tahvil

Yeşil tahviller, doğadaki emisyonların azaltılmasına yönelik olarak geliştirilen yeşil alan projelerine finansal destek sağlamak amacıyla oluşturulan yatırım araçlarıdır (Turguttopbaş, 2020:275). İlk yeşil tahvil ihracı, 2007 yılında Avrupa Yatırım Bankası tarafından "İklim Farkındalık Tahvili" adıyla gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma, bankanın çevre dostu projelere verdiği desteğin diğer finansal kuruluşlara örnek teşkil etmesi amacıyla öncü bir girişim olarak kabul edilmektedir (Çanakçıoğlu, 2023:546). Dünya Bankası da yeşil tahvilleri, çevre dostu projelerin desteklenmesi ve bu projeler için gerekli sermayenin sağlanmasına yönelik önemli bir araç olarak tanımlamaktadır (Chen ve Zhao, 2021:54).

2.2.2 Yeşil Krediler

Yeşil krediler, değişen iklim koşullarına uyum sağlamak ve çevre dostu projeleri desteklemek amacıyla oluşturulan önemli finansal araçlardan biridir. İlk olarak 2005 yılında uygulanmaya başlayan bu kredi türü, günümüzde de çevresel sürdürülebilirlik faaliyetlerini desteklemek için aktif bir şekilde kullanılmaktadır (Gilchrist, Yu ve Zhong, 2021). Yeşil krediler, kuruluşlar ve şirketler tarafından hem yurtiçinde hem de yurtdışında yürütülen çevre dostu projelere finansman sağlamak için kullanılan bir araç olarak tanımlanmaktadır (Şimşek ve Tunalı, 2022:28). Bu krediler, sürdürülebilirlik hedefleri doğrultusunda yatırım yapanlara, yatırımlarının olumlu çevresel etkiler yaratacağı ve güvenilir bir destek mekanizmasına dayandığı konusunda güven sağlamaktadır (Çiçero, 2021:11).

Ayrıca, yenilenebilir enerji ve çevre dostu projelere sağlanan uluslararası desteklerle birlikte, yeşil krediler diğer kredi türlerinden farklı bir konumda yer almakta ve giderek geliştirilmeye devam etmektedir.

2.2.3 Yeşil Sukuk

Yeşil sukuk, finansal açıdan İslami ilkelere uygun projeleri destekleyen ve bu doğrultuda büyümeyi hedefleyen bir yatırım aracı olarak tanımlanmaktadır. Bu yönüyle, yeşil tahvillerle benzerlikler taşıdığı ifade edilebilir (GIFIIP, 2022). Yeşil sukuk ihracının temel amacı, doğal kaynakların yenilenmesi ve geliştirilmesi için fon sağlamaktır. Bu yatırım aracıyla elde edilen kaynaklar, çevrenin korunması ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşılması için kullanılmaktadır (Green Finance Study Group, 2016:20). Ayrıca, sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen ve çevre dostu projelere katkıda bulunan kurumlar ve paydaşlar, bu tür faaliyetlerle yalnızca çevresel etkilerini iyileştirmekle kalmayıp, aynı zamanda şirket politikalarına katkı sunarak kendi reklamlarını yapma fırsatına da sahip olmaktadır (Ghorchi ve Kavianirad, 2019).

2.2.4 Yeşil Sigortacılık

Yeşil sigorta, sıfır karbon politikası izleyen ve çevreye duyarlı projelere katkı sağlayan kurumların bu hassasiyetine göre prim oranlarında değişiklik yapmayı amaçlayan bir finansal araçtır (Şimşek ve Tunalı, 2022:31). Bu alanda öne çıkan örneklerden biri, Allianz firmasının 2019 yılında gerçekleştirdiği ve sürdürülebilirlik stratejilerini ortaya koyan çalışmasıdır. Söz konusu çalışma, yalnızca çevresel duyarlılığı artırmakla kalmamış, aynı zamanda farklı sektör ve firmalara örnek teşkil ederek yeni uygulamalara kapı aralamıştır (Hayta ve Gürbüzer, 2020:614). Ancak Türkiye’de, yeşil sigorta ve benzeri sürdürülebilirlik odaklı finansal araçlarla ilgili farkındalığın yetersiz olduğu görülmektedir. Bu durum, kurumların ve şirketlerin çevre dostu yaklaşımları benimseme ve uygulama kapasitelerini sınırlayabilmektedir. Gelecek nesillere yaşanabilir bir çevre bırakmayı hedefleyen bu araçların daha iyi tanıtılması ve sürdürülebilirlik bilincinin artırılması, bu alandaki eksikliklerin giderilmesi açısından büyük önem taşımaktadır (Şimşek, Özkan ve Gürgün, 2024:38).

3. Literatür Taraması

Bu çalışma, Dünya ülkelerinin Türkiye’den daha önceki dönemlerde sürdürülebilir kalkınma ve yeşil finans alanlarında önemli adımlar attığını ortaya koymaktadır. Bu durum, Türkiye için hem bir örnek teşkil etmekte hem de başka ülkelerin deneyimlerinden yararlanarak önemli fırsatlar sunabilecek bir potansiyel yaratmaktadır. Özellikle gelişmiş ülkelerin bu alandaki çalışmaları, Türkiye’nin yeşil dönüşüm yolculuğunda önemli bir kılavuz niteliği taşıyabilir.

Park (2018), Yılmaz (2019), Demirel, Özarslan Doğan (2022), Şimşek ve Tunalı (2022), Şenbayram (2022) ile Tembelo ve Özyeşil (2024) gibi çalışmalar, küresel finans piyasaları aracılığıyla insan haklarına uygun sürdürülebilir kalkınmanın nasıl desteklenebileceğine dair kritik noktalara değinmiştir. Bu çalışmalar, finansal ürünlerin yeşil bir anlayışla çevreye daha duyarlı bir şekilde şekillendirilmesinin önemine vurgu yapmaktadır. Aynı zamanda, çevre dostu projelerin artırılmasına yönelik öneriler sunarak yeşil dönüşümün gelecek nesillere daha yaşanabilir bir çevre ve toplum bırakma amacını desteklediğini ortaya koymuşlardır.

Gedikli ve Gökırmak (2021), sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için katılım bankacılığının kendi felsefesi ve misyonu doğrultusunda gerekli adımları atması gerektiğini öne sürmüştür. Benzer şekilde, Zengin ve Aksoy (2021), Gilchrist, Yu ve Zhang (2021), Carraro, Favero ve Massetti (2012) gibi çalışmalar, ekolojik sürdürülebilirlik için daha yeşil bir ekonomiye geçişin önemini vurgulamış ve bu süreci teşvik eden politikalara dikkat çekmiştir. Özellikle karbon vergilerinin ciddi mali gelirler sağlayabileceğine ve bu yolla şirketlerin ya da kamu finansmanının etkili bir şekilde yönetilebileceğine dair görüşler sunmuşlardır.

Diğer yandan, Özmehmet (2008), Gedik (2020) ve Canikli (2022), sürdürülebilir kalkınmanın yalnızca çevresel boyutla sınırlı olmadığını, bunun yanı sıra sosyal ve ekonomik alanlarla da entegre bir yapı sergilemesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Bu perspektif, sürdürülebilir kalkınmanın kapsamlı bir yaklaşımla ele alınması gerekliliğini öne çıkarmaktadır.

Yukardaki literatür taramasından elde edilen bulgular, çalışmanın çerçevesini oluşturan önemli kavramların altını çizmektedir. İlgili çalışmaların detayları tablo formatında sunularak bu alandaki akademik tartışmaların kapsamını daha net bir şekilde göstermek amaçlanmıştır.

Tablo 1. Literatür özeti

Başlık	Yazar	Gözlem	Yöntem	Bulgular
Sürdürülebilirlik Perspektifiyle Finansa Yeni Bir Yaklaşım: Yeşil Finans ve Uygulamaları	YILMAZ (2019)	Türkiye	Teorik	Dünya'da sürdürülebilirlik adına yaşanan gelişmeler Türkiye için de fırsat kapısı açacaktır. Çevreye duyarlı olmak yeşil bir anlayışla finansal faaliyetleri sürdürmek, gelecek nesillere hem örnek teşkil etmek hem de yaşam standardını arttırmak adına önemli bir adımdır.
Günümüzde Sürdürülebilir Kalkınma Çerçevesinde Yeşil Bankacılığın Önemi	DEMİREL ve DOĞAN (2022)	Türkiye	Teorik	Dünya hızla kirlenirken insanoğlu olarak kullanılan ürünler ve kredilerle, projelerle söz konusu süreç desteği artırılmalıdır. Doğa dostu firmaların finansal olarak desteklendiği küresel anlamda ilan edilerek fon sağlayıcıların dikkatini çekerek, marka bazında farkındalık oluşmasını sağlayacaktır.
Katılım Bankacılığı ve Sürdürülebilir Kalkınma Faaliyetleri Üzerine Araştırma	GEDİKLİ, GÖKIRMAK (2021)	Türkiye	Teorik	Yoksulluk, eğitim, sağlık, küresel ısınma, cinsiyet eşitsizliği, çevresel sorunlar BM çatısı altındaki devletleri kalkınma programına teşvik etmiş, Katılım Bankaları ve UNEPFI gibi uluslararası kurumların ortak keşif prensipleri bulunmaktadır. Bu konuda katılım bankalarının aktif katılım göstererek diğer kurumlara da örnek teşkil etmesi öncülmesi gerektiği tespit edilmiştir.
Sürdürülebilir Kalkınma Anlayışının Yeşil Pazarlama ve Yeşil Finans Açısından Değerlendirilmesi	ZENGİN, AKSOY (2021)	Türkiye	Yeşil Finans uygulama yöntemleri yeşil ekonomi içerisinde araştırılmış, örnekler eşliğinde uygulama önerileri getirilmiştir.	Yeşil ekonomi adına yapılan çalışmalar yüksek maliyetli olabileceği için devlet desteğine ihtiyaç bulunmaktadır. Yeşil ekonomiye geçişte hem maliyeti düşülebilecek çalışmalar hem de kamu ve işletmelerin desteği gerektiği tespit edilmiştir.
Sürdürülebilir Kalkınma Perspektifinden Yeşil Finans	ŞENBAYRAM (2022)	Türkiye	Yeşil Finansın Türkiye'de uygulanabilirliği için durum tespiti yapılmıştır.	Yeşil dönüşüm yaşamı daha yaşanabilir kılabilmek adına gelecek nesillere de güzel bir çevre ve toplum bırakabilmek için yapılması amaçlanmıştır. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) kapsamında gelişmiş ülkelerden fon transferi desteği de beklenmektedir. Yenilenebilir enerji tesislerinin artırılmasının ekonomik büyümeye ve fon kaynaklarının da çoğalmasına ciddi katkı sağlayacağı tespit edilmiştir.
Yeşil Finansman Uygulamalarının Sürdürülebilir Kalkınma Üzerindeki Rolü: Türkiye Projeksiyonu	ŞİMŞEK, TUNALI (2022)	Türkiye	Grafikler ve ekonomik göstergelerle desteklenerek tarihlere göre incelenmiştir.	Türkiye'de sürdürülebilirlik ve yeşil finans adına bağlayıcı ve tam teşkilatlı olarak uygulanmamasına rağmen Türk Bankacılık sektörü bu konuda faaldir. Yeşil Finansman doğru bir şekilde uygulanması yatırımcılara istikrarlı ve uzun süre getirisi olabilecektir. Yeşil Finansman araçları fonların aktarımı için önemlidir. Tahvil finansmanın da tarih boyunca kanalizasyon, demiryolu, otoyol gibi projelerde başarı elde ettiğini görmekteyiz.
Contributions of Green Finance To Sustainable Economy A Panel Veri Analysis (Yeşil Finansın Sürdürülebilir Ekonomiye Katkıları Panel Veri Analizi)	TEMBELO, ÖZYEŞİL (2024)	Dünya	Çalışmada panel veri analizi kullanılarak farklı ülkelerin hisse senedi getirileri üzerindeki etkisini araştırmaktır.	Çalışmada Yeşil Finansın etkisi ve önemi vurgulanmaktadır. Tanıtılması, yaygınlaştırılması adına çalışmalar yapılması gerekmektedir. Geleceğe yönelik daha geniş ve uzun süreli olarak ele alınmalıdır. Yeşil finansman çevresel sorunların çözümünde de etkilidir. Yapılan çalışmada yeşil finansmanın ekonomik büyüme oranından bağımsız ve farklı olduğu ortaya çıkmıştır.
Social Bonds for Sustainable Development: A Human Rights Perspective on Impact Investing	PARK (2018)	OECD Ülkeleri	Teorik	Küresel finans piyasaları aracılığıyla insan haklarına uygun sürdürülebilir kalkınmayı nasıl destekleyeceğini ele almaktadır Çalışmada standart ve uygulamaların, sosyal tahvillerin insan hakları etkilerini yeterince hesaba

				katmadığını tespit etmektedir. Bu bağlamda sosyal tahvil piyasasında reformlar önerir.
The Limits of Green Finance: A Survey of Context of Green Bonds Green Leons	Gilchist, Yu , Zhang (2021)	Çin	Teorik	Çalışma sonucunda yenilenebilir bir enerji için yatırım ve karbon emisyonlarını azaltma üretim atıklarını imha etme gibi sosyal taahhütler firmalar için ciddi maliyetler doğuracağından sadece çevre dostu olan performansı yüksek bir şirketin bunu yapabileceğini gözlemlemekteyiz.
Investments and Public Finance in a Green Low-Carbon Economy (Yeşil Düşük Karbonlu bir ekonomide yatırımlar ve kamu finansmanı	Carraro, Fovero, Masseti (2012)	OECD ve OECD dışı ülkeler	Teorik	Karbon vergilendirilmesiyle tetiklenen yeşil, düşük karbonlu bir ekonomiye geçişin yatırımlar ve kamu finansmanı üzerindeki etkileri değerlendirilmektedir.
Dünyada ve Türkiye’de Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımları	Özmehmet (2008)	Türkiye	Türkiye’de Sürdürülebilir Kalkınmanın sosyal, ekonomik ve çevreyle ilgili durum tespiti yapılmıştır.	Sürdürülebilir kalkınma terimiyle geç tanışan Türkiye’nin yine de ulusal ve uluslararası platformlarda etkili ve söz sahibi olduğu görülmüştür.
Sosyal, Ekonomik ve Çevresel Boyutlarla Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Kalkınma	Gedik (2020)	Türkiye	Sürdürülebilir Kalkınma da çevre, ekonomi ve sosyal alanlarda yapılan değişimler ve gelişmeler üzerine teorik çalışma yapılmıştır.	Sürdürülebilir Kalkınmanın sadece çevresel konularla ilgili olmayıp Sosyal, ekonomik olaylarla da yakından ve derinden ilişkili olduğu vurgulanmıştır.
Sürdürülebilir Finans Mekanizmalarının Araçları ve Kalkınma ilişkisi	Canikli (2022)	Türkiye	Teorik	Sürdürülebilir Finansın çevresel, sosyal, yönetim (ÇSY) alanlarında ön plana çıkan yatırımlara kaynak sağlaması ve finansal mekanizmaların sürdürülebilir kalkınmaya olan etkileri görülmüştür.

4. Sonuç

Bu çalışmada, sürdürülebilir kalkınma ve yeşil finans alanında yazılmış makaleler detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yeşil finansal araçlar, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada kritik bir rol oynamaktadır. Bu araçlar arasında yer alan yeşil krediler, yeşil tahviller, yeşil sukuk ve yeşil sigorta, sosyal eşitlik ve ekonomik büyümeyi desteklerken, aynı zamanda çevresel sürdürülebilirliği teşvik eden mekanizmalar sunmaktadır.

Yapılan çalışmalar göstermektedir ki, yeşil finans araçları sosyal sürdürülebilirlik açısından toplumların çevresel tehditlere karşı dayanıklılığını artırmada önemli bir destek sunmaktadır. Bu araçlar, sosyal eşitsizlikleri azaltmaya katkıda bulunurken, toplumların çevre dostu uygulamalara daha fazla entegre olmasını sağlamaktadır. Çevresel sürdürülebilirlik bağlamında ise yeşil finans, sürdürülebilir enerji projelerinin hayata geçirilmesi, iklim değişikliğiyle mücadele stratejilerinin geliştirilmesi ve enerji tasarrufunun sağlanmasında hayati bir rol üstlenmektedir. Ekonomik sürdürülebilirlik ise yeşil finansın istikrarlı bir ekonomik kalkınmayı desteklemesi, çevre dostu üretim ve tüketimi özendirilmesi ile mümkün olmaktadır.

Türkiye’de çevre dostu finans faaliyetlerinin yaygınlaşması ve etkinliğinin artırılması için düzenleyici yapılar güçlendirilmelidir. Bunun yanı sıra, güvenilirlik ve şeffaflık ilkelerinin geliştirilmesi de yeşil finansal araçlara olan güveni artıracaktır. Ayrıca, işletmeler ve kuruluşlar, çevre dostu finans uygulamalarını benimseyerek topluma örnek teşkil etmeli ve bu konularda farkındalık yaratıcı çalışmalara öncülük etmelidir.

Değişen iklim koşulları ve artan çevresel tehditler göz önüne alındığında, gelecekteki nesillere temiz ve yaşanabilir bir çevre bırakmak, sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda daha fazla bilgilendirme yapılmasını ve somut adımlar atılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu süreçte, yeşil finans projelerine yönelmek ve bu projelerin yaygınlaşarak süreklilik kazanmasını sağlamak kritik bir öneme sahiptir. Kurumlar, yalnızca bu projelere destek vermekle kalmamalı, aynı zamanda halkı bilinçlendirme ve çevreye duyarlı bir toplum oluşturma noktasında aktif bir rol üstlenmelidir. Bu çerçevede, yeşil finansın hem ulusal hem de küresel ölçekte daha güçlü bir şekilde benimsenmesi, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada önemli bir itici güç olacaktır.

Kaynakça

- DEMİREL, S. & ÖZARSLAN DOĞAN, B., (2022). Günümüzde Sürdürülebilir Kalkınma Çerçevesinde Yeşil Bankacılığın Önemi. Güncel Ekonomi Çalışmaları III (pp.21-38), AKADEMİSYEN.
- Gedik, Y. (2020). Sosyal, Ekonomik Ve Çevresel Boyutlarla Sürdürülebilirlik Ve Sürdürülebilir Kalkınma. Uluslararası Ekonomi Siyaset İnsan Ve Toplum Bilimleri Dergisi, 3(3), 196-215.
- Gilchrist, D., Yu, J., & Zhong, R. (2021). The Limits of Green Finance: A Survey of Literature in the Context of Green Bonds and Green Loans. Sustainability, 13(2), 478. <https://doi.org/10.3390/su13020478>
- Kasap, A. (2024). Evaluation of Sustainable City Performances from the Perspective of Sustainable Development: A Comparison Between the EU and Turkey. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Turhal Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dergisi, 2(1), 13-30.
- Özmehmet, D. E. (2008). Dünyada Ve Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımları. Yaşar Üniversitesi E-Dergisi, 3(12), 1853-1876. <https://doi.org/10.19168/jyu.48930>
- Öncel, M. (2015). Yeşil Finans Uygulaması Ve Türkiye’de Uygulanabilirliği. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2(2), 2-19.
- PARK SK. Social Bonds for Sustainable Development: A Human Rights Perspective on Impact Investing. Business and Human Rights Journal. 3(2):233-255. Doi:10.1017/bhj.2018.6
- Şenbayram, E. (2022). Sürdürülebilir Kalkınma Perspektifinden Yeşil Finans. Social Sciences Research Journal, 11(3), 399-409.
- Şimşek, O., & Tunalı, H. (2022). Yeşil Finansman Uygulamalarının Sürdürülebilir Kalkınma Üzerindeki Rolü: Türkiye Projeksiyonu. Ekonomi Ve Finansal Araştırmalar Dergisi, 4(1), 16-45.
- Tembelo, H. Ve Özyeşil, M. (2024). Yeşil Finansın Sürdürülebilir Ekonomiye Katkıları: Bir Panel Veri Analizi. JOEEP: Ortaya Çıkan Ekonomiler ve Politika Dergisi, 9(1), 244-252.
- Uslu, A. (2024). SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA İÇİN YEŞİL MUHASEBE. İçinde Sürdürülebilirlik Ekseninde Muhasebe (1.baskı, ss. 73-97). Efeakademi Yayınları. doi: 10.59617/efepub20242248
- Yılmaz (2019). Sürdürülebilirlik Perspektifiyle Finansa Yeni Bir Yaklaşım: Yeşil Finans Ve Uygulamaları. Florya Chronicles of Political Economy, 5(2), 139-160.
- Zengin, B., & Aksoy, G. (2021). Sürdürülebilir Kalkınma Anlayışının Yeşil Pazarlama ve Yeşil Finans Açısından Değerlendirilmesi. İşletme Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 4(2), 362-379.

ETİK VE BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Turhal Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dergisi’nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazar(lar)ına aittir. Yazar(lar) etik kurul izni gerektiren çalışmalarda, izinle ilgili bilgileri (kurul adı, tarih ve sayı no) yöntem bölümünde ve ayrıca burada belirtmişlerdir.

Kurul adı:--

Tarih:--

No:--

ARAŞTIRMACILARIN MAKALEYE KATKI ORANI BEYANI

1. yazar katkı oranı: % eşit
2. yazar katkı oranı: % eşit
3. yazar katkı oranı: % eşit